

LBRIS

We know
books

Vasilica Zegreanu

Ortografie, ortoepie și punctuație

– memorator –

 Booklet
București, 2023

1. *Gramatica de bază a limbii române*, Adina Dragomirescu, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, ...; coord.: Gabriela Pană Dindelegan, ediția a II-a, București: Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016.
2. *Gramatica limbii române pentru gimnaziu*, Raluca Brăescu, Adina Dragomirescu, Isabela Nedelcu, ...; coord.: Gabriela Pană Dindelegan, București: Editura Univers Enciclopedic Gold, 2019.
3. *DOOM – Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, coord. Ioana Vintilă-Rădulescu, ediția a III-a, București: Editura Univers Enciclopedic Gold 2021.

CUPRINS

Sunetul. Litera. Alfabetul.	3
Vocale. Consoane. Semivocale	7
Silaba.	8
Ortografia prefixului <i>des-/dez-</i>	10
Substantivul	11
Articolul	27
Adjectivul	29
Numeralul	32
Pronumele	36
Verbul	42
Adverbul	53
Punctuația interjecției	55
Ortografia unor prepoziții	57
Ortografia unor conjuncții	58
Tipuri de enunțuri. Fraza. Norme de punctuație.	59
Cacofonia	73
Pleonasmul	73
Principalele reguli ortografice și ortoepice.	74
Anglicisme neadaptate sau parțial adaptate grafic și/sau fonetic	75
Semnele de ortografie și de punctuație	76
Bibliografie.	92

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VASILICA, ZEGREANU

Ortografie, ortoepie și punctuație : memorator /
Vasilica Zegreanu. - București : Booklet, 2023

ISBN 978-630-6530-50-2

811,135.1

Redactare: Gabriela Tănăsescu
Ana-Maria Lupașcu
Tehnoredactare: Nicoleta Tudorie

Sunetul. Litera. Alfabetul

Cuvintele sunt alcătuite din silabe, iar silabele din sunete.

În scris, sunetele sunt reproduse prin litere.

Totalitatea literelor, așezate într-o anumită ordine, formează alfabetul unei limbi. Alfabetul limbii române este alcătuit din 31 de litere:

A, a	(a)	Î, î	(î din i)	Ș, ș	(șe/și)
~, ă	(ă)	J, j	(je/ji)	T, t	(te/ti)
Ă, ă	(î din a)	K, k	(ka/kapa)	Ț, ț	(țe/ți)
B, b	(be/bi)	L, l	(el/le/li)	U, u	(u)
C, c	(če/ki)	M, m	(em/me/mi)	V, v	(ve/vi)
D, d	(de/di)	N, n	(en/ne/ni)	W, w	(dublu ve/vi)
E, e	(e)	O, o	(o)	X, x	(iks)
F, f	(ef/fe/ffi)	P, p	(pe/pi)	Y, y	(i grec)
G, g	(ge/gh/gi)	Q, q	(kü)	Z, z	(ze/zet/zi)
H, h	(haș/hi/ha)	R, r	(er/re/ri)		
I, i	(i)	S, s	(es/se/si)		

În general, există corespondență între sunet și literă: o literă reprezintă un sunet: *carte* (5 sunete, 5 litere); *masă* (4 sunete, 4 litere) etc.

Uneori, această corespondență nu se respectă:

a) aceeași literă poate nota sunete diferite.

• Literele **c** și **g**:

– când nu sunt urmate de *h* + *e/i*, reprezintă sunete care se rostesc ca în cuvintele:

car, *cort*, *gard*, *grabă*;

– când sunt urmate de: *eli*, aceleași litere redau sunete care se rostesc ca în cuvintele: *cer*, *cine*, *ger*, *girafa*; în aceste exemple *e* și *i* au valoare de sine stătătoare (marchează un sunet):

girafă = 6 litere, 6 sunete (g-i-r-a-f-ă)

b) o literă poate reprezenta simultan două sunete:

Litera *x* se pronunță:

– cs: *sufix*, *prefix*, *excepție*, *excursie* etc.

– gz: *examen*, *exemplu*, *exercițiu* etc.

Se scrie:

– *fix*, *complex*, la singular;

– *ficși*, *complexși*, la plural;

– *cocs*, *micsandără*, *ticsit*, *îmbâcsit*, *rucsac* etc.

c) prin două sau trei litere alăturate poate fi redat un singur sunet.

• Grupurile **ch**, **gh** înaintea de *e* sau *i* marchează câte un singur sunet: *chenar*, *chitanță*, *gheață*, *ghimpe* etc.; în aceste exemple *e* și *i* au valoare

de sine stătătoare, iar *h* este literă ajutătoare (literele ajutătoare nu se pronunță, ele influențează pronunțarea literelor lângă care apar).

Deci: *chenar* = 6 litere, 5 sunete (ch-e-n-a-r).

• Grupurile de litere **ce**, **ci**, **ge**, **gi** redau un singur sunet atunci când literele *e* și *i* sunt folosite ca litere ajutătoare, precum în cuvintele:

ceară, *ciorbă*, *geam*, *refugiu*.

ceară = 5 litere, 4 sunete

• Tot așa, grupurile: **che**, **chi**, **ghe**, **ghi** redau un singur sunet când *h* și *e/i* sunt numai litere ajutătoare, ca în cuvintele: *cheamă*, *chiar*, *gheață*, *maghiar*.

cheamă = 6 litere, 4 sunete

d) același sunet poate fi redat prin litere diferite.

• Sunetul **î** este notat cu *î* la începutul și la sfârșitul cuvântului (*împărat*, *a coborî*) sau în cuvintele derivate și compuse (*neînțeles*, *bineînțeles*), dar și cu **â** în interiorul cuvântului (*gât*, *rămâne*, *român*, *Brâncuși*).

• Sunetul **c** este redat prin litera **c** în *car*, prin **k** în *kaliu*, prin **q** în numele propriu *Qatar* (pronunțat „katar”).

• Sunetului **v** îi corespund literele **v** și **w**, în *var*, *vopsea* și în *watt*, *Weber* (nume propriu; pronunțat „vebăr”).

• Sunetului **i** îi corespund literele **i** și **y**, în *iar*, *iaz* și în *yankeu*.

LRD | We know books

- Litera **k** și grupul de litere **qu**, urmate de *eli*, redau același sunet ca și grupul de litere **ch**: *kilogram*, *Quinet* (nume propriu; pronunțat „kine”).

Consoane duble – se scriu acolo unde se și aud ca atare: *accelerat*, *accent*, *accize*.

1. se scriu și se pronunță în cuvintele formate cu prefixe, când consoana finală a prefixului este aceeași cu consoana inițială a cuvântului de bază:

- prefixul **în-**: *a înnoda* (în + nod),
a înnopta (în + noapte), *a înnoi* (în + nou);
- prefixoidul **inter-**: *interreligios*, *interregn*;
- prefixoidul **trans-**: *transsiberian*.

Accentul este pronunțarea mai intensă a unei silabe din cuvânt. În limba română accentul nu are un loc fix, de aceea nu există reguli precise de accentuare a cuvintelor. Poate sta:

1. pe ultima silabă: *po-por*, *ca-fea*, *fe-li-nar*, *co-pil*;
2. pe penultima silabă: *fe-me-ie*, *gră-di-nă*, *lâ-nă*;
3. pe antepenultima silabă: *ca-me-ră*, *re-pe-de*, *î-ni-mă*;
4. mai rar accentul poate cădea și înainte de antepenultima silabă: *ve-ve-ri-ță*, *la-po-vi-ță*.

Cuvinte care pun probleme la accentuare:

antic	butelie	caracter
regizor	sever	simbol
trafic	vestibul – cavitate a urechii	vestibul – încăpere

Vocale. Consoane. Semivocale

Vocale – pot forma singure silabă: [a], [ă], [î], [e], [i], [o], [u].

Consoane – nu pot forma singure silabă: [b], [k], [d], [f], [g], [h], [j], [l], [m], [n], [p], [r], [s], [ș], [t], [ț], [v], [z], [c], [g], [k'], [g'].

Semivocale – seamănă cu vocalele, dar nu pot forma singure silabe: [ë], [ï], [ö], [ü].

Diftongul – este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și o semivocală, pronunțate în aceeași silabă: *soa-re*, *toam-nă*, *iar-nă*, *să-i* (*dea*).

Diftongul poate fi:

- ascendent (semivocală + vocală): *soa-re*;
- descendent (vocală + semivocală): *mai*.

În secvențele de sunete **cea**, **gea**, **chea**, **ghea**, **cia**, **gia**, **chia**, **ghia** nu există diftong (e și i – litere ajutătoare).

Triftongul – este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și două semivocale pronunțate în aceeași silabă: *cre-ioa-ne*, *ve-neau*, *și-au* (*cerut scuze*).

Hiatul – apare între două vocale alăturate, pronunțate în silabe diferite: *a-e-ro-port*, *al-co-ol*, *bi-o-lo-gi-e*, *ide-e*.

Silaba este formată dintr-o vocală sau dintr-un grup de sunete care conține o vocală și care se pronunță cu un singur efort respirator. Cuvântul poate fi:

- *monosilabic* (format dintr-o silabă): *deal*;
- *plurisilabic* (format din două sau mai multe silabe): *ca-să, a-e-ri-si-re*.

Reguli de despărțire a cuvintelor în silabe

1. Consoana între două vocale trece la silaba următoare: *a-pă*.
2. Două consoane între două vocale trec: prima, la silaba dinainte și a doua, la silaba următoare: *ur-ban, sprin-ten, nos-tal-gic*. Dacă prima consoană este *b, c, d, f, g, h, p, t* sau *v*, iar a doua consoană este *l* sau *r*, despărțirea se face înaintea celor două consoane: *ca-blu, sa-cru, pro-gres*.
3. Trei sau mai multe consoane între două vocale trec: prima, la silaba dinainte și celelalte, la silaba următoare: *con-trol, prin-tre*. În cazul grupurilor *lpt, mpt, mpț, ncș, nct, nct, ndv, rct, rtf, stm*, despărțirea se face după a doua consoană din grup: *ab-sorb-ți-e, sculp-ta, func-ți-e, sand-vici, jert-fă*.

4. Două vocale alăturate trec: prima, la silaba dinainte și a doua, la silaba următoare:
iu-ni-e, di-a-log, re-ac-tor.

La sfârșit și început de rând nu se lasă secvențe de cuvinte care nu sunt **silabe**. Fac excepție **grupurile ortografice** scrise cu **cratimă**: *dintr-un, într-o, într-un, într-insul*, la care se recomandă însă, pe cât posibil, **evitarea** despărțirii.

Liniuța de despărțire în silabe se scrie o singură dată, la sfârșitul rândului.

La sfârșitul rândului, cratima nu trebuie să fie confundată cu liniuța de despărțire în silabe.

În limba română, despărțirea cuvintelor în silabe se face după pronunțare. Cuvintele derivate cu prefix și compuse admit și despărțirea după structură, dar este preferată cea după pronunție.

DOOM³ acceptă ambele variante în cuvinte precum:

a-dum-bri/ad-um-bri	de-zin-for-ma/dez-in-for-ma
a-nal-fa-bet/an-al-fa-bet	de-zor-di-ne/dez-or-di-ne
a-nor-ga-nic/an-or-ga-nic	de-zum-fla/dez-um-fla
an-tarc-tic/ant-arc-tic	di-na-poi/din-a-poi
bi-no-clu/bin-o-clu	dis-pe-ra/di-spe-ra
des-cri-e/de-scri-e	drep-tunghi/drept-unghi
des-pre/de-spre	e-xa-cer-ba/ex-a-cer-ba
de-za-cord/dez-a-cord	e-xor-bi-tant/ex-or-bi-tant
de-zac-ti-val/dez-ac-tiva	go-la-ve-raj/gol-a-ve-raj
de-za-mă-gi/dez-a-mă-gi	i-bi-dem/ib-i-dem
de-zar-ma/dez-ar-ma	ig-no-ra/i-gno-ra
de-za-van-taj/dez-a-van-taj	i-na-bil/in-a-bil
de-ze-chi-li-bra/dez-e-chi-li-bra	i-na-bor-da-bil/in-a-bor-da-bil

i-nac-cep-ta-bil/in-ac-cep-ta-bil
i-na-dec-vat/in-a-dec-vat
i-nad-mi-si-bil/in-ad-mi-si-bil
i-na-poi/in-a-poi
i-napt/in-apt
i-na-ri-pa/in-a-ri-pa
i-nar-mat/in-ar-mat
in-des-crip-ti-bil/in-de-scrip-ti-bil
i-ne-cu-a-ți-e/in-e-cu-a-ți-e
i-ne-dit/in-e-dit
i-ne-pu-i-za-bil/in-e-pu-i-za-bil
i-ne-vi-ta-bil/in-e-vi-ta-bil
i-nex-pli-ca-bil/in-ex-pli-ca-bil
i-ni-mi-ta-bil/in-i-mi-ta-bil
i-no-fen-siv/in-o-fen-siv
i-no-por-tun/in-o-por-tun
i-nu-man/in-u-man
i-nu-til/in-u-til

ma-no-pe-ră/man-o-pe-ră
me-za-li-an-ță/mez-a-li-an-ță
mi-zan-trop/miz-an-trop
mo-no-clu/mon-o-clu
o-mo-nim/om-o-nim
pa-ro-nim/par-o-nim
pa-șop-tist/paș-op-tist
pe-num-bră/pen-um-bră
por-tar-mă/port-ar-mă
prog-nos-tic/pro-gno-stic
psi-ha-na-list/psih-a-na-list
res-ta-bi-li/re-sta-bi-li
res-trân-ge/re-strân-ge
res-truc-tu-ra/re-struc-tu-ra
su-bur-ban/sub-ur-ban
to-tu-na/tot-u-na
tran-spor-ta/trans-por-ta
trif-tong/tri-ftong

Substantivul

Ortografia unor substantive comune compuse

Substantivele comune compuse se împart în două categorii în funcție de modul de scriere: la unele, cuvintele alcătuitoare se scriu într-un singur cuvânt, iar la altele, cuvintele sunt separate prin cratimă.

1. Substantive compuse care se scriu într-un singur cuvânt:

- *binefacere, bunăstare* (cu sensul de „stare materială bună, prosperitate”), *bunăvoie* (folosit de obicei în expresia „de bunăvoie” = nesilit de nimeni, din proprie inițiativă), *bunăvoiență, binefăcător, binevoitor, răufăcător, răuvoitor, primăvară, untdelemn;*
- *radioascultător, radioemisiune, radiojurnal, radioreportaj, radioreporter* etc.;
- *portarmă, portaitoi, portavion, portdrapel* etc.

Substantivele formate prin contopirea cuvintelor prezintă particularitatea că, atunci când primul component este un substantiv, un adjectiv sau un numeral, ca la substantivul „primăvară”, termenul respectiv nu se mai comportă ca atunci când este folosit cu înțeles de sine stătător (adică nu-și mai schimbă forma și nu mai poate primi articol hotărât).

Ortografia prefixului *des-/dez-*

Prefixul **des-/dez-** se utilizează în una sau cealaltă din variantele sale fonetice în funcție de sunetul inițial al cuvântului de bază.

Regula generală pentru orice prefix care se termină în „-s” (*des-/dez-*, *răs-/răz-*):

- în final rămâne **-s** înaintea de consoanele surde *p, c, f*: **des**centralizare;
- **-s** devine **-z** înaintea de vocale și de consoane sonore (*b, g, v, m, n, r, l*): **dez**articulare, **dez**membrare.

Schimbarea formei primului cuvânt ar rupe unitatea de înțeles a cuvântului compus (*primăvară, primăveri*; greșit: *primeveri*) care nu s-ar mai putea scrie împreună, fiindcă fiecare cuvânt ar căpăta sensul lui, de cuvânt independent.

Atenție la unitatea de sens a cuvintelor compuse prin contopire, mai ales la cele compuse cu termenii **bună-**, **rău-** și **bine-**, la care se face deseori greșeala de a le scrie cu cratimă între elementele componente sau chiar asemenea unor cuvinte libere.

Exemplu:

Corect	Greșit	Greșit
bunăstare	bună-stare	bună stare*
răuvoitor	rău-voitor	rău voitor
binefacere	bine-facere	bine facere

* dacă este folosit cu sesul „prosperitate”

2. Substantivele compuse care se scriu **cu elementele componente legate prin cratimă:**

- *câine(le)-lup (câini-lupi); redactor(ul)-șef (redactori-șefi); mașină-unealtă (mașini-unelte); zi-muncă (ziua-muncă, zile-muncă); zi-lumină (ziua-lumină, zile-lumină) etc.*
- *ciuboșica-cucului (ciuboșelei-cucului); floarea-soarelui (florii-soarelui); pasărea-paradisului (păsării-paradisului) etc.;*

- *bună-credință (buna-credință, buneii-credințe); rea-credință (reaua-credință, releii-credințe); rea-voință (reaua-voință, releii-voințe); bună-cuviință (bună-cuviință, buneii-cuviințe).*

După cum se vede, la toate tipurile de substantive compuse cu termeni separați prin cratimă, cuvintele componente se comportă ca atunci când sunt folosite drept părți de vorbire independente (își schimbă forma și pot primi articol hotărât).

Ceea ce trebuie observat la scrierea cu cratimă este faptul că din îmbinarea cuvintelor respective a rezultat un cuvânt compus cu un conținut care se referă la o nouă realitate: plantă, animal etc.

Adjectivele *bună* și *rea* formează atât cuvinte compuse scrise într-un singur cuvânt, cât și cuvinte compuse legate prin cratimă.

Substantivele compuse de mai jos, alcătuite dintr-un verb având categoria modului și un substantiv sau un pronume, sunt invariabile: *gură-cască* sau *cască-gură, papă-lapte, târâie-brâu, zgârie-nori, nu-mă-uita* etc.